

Bijlage 1

- 1. Oostvaardersoevers.** Reservering Rijksbudget van € 45 mln. uit PAGW.
Doel: Aanleg ecologische verbinding tussen Oostvaardersplassen, Lepelaarsplassen en het Markermeer is een systeemverbetering waarbij de wetlands binnendijks (totaal 3.500 hectaren) worden gekoppeld aan het Markermeer.
Onderbouwing: Veel draagvlak en grote ecologische bijdrage. Meekoppelkansen via nationaal park Nieuwland.
- 2. Laag-dynamisch riviermilieu.** Realiseren van de PAGW doelen bij de HWBP-projecten 'Meanderende Maas Ravenstein – Lith': reservering Rijksbudget van € 10 mln. uit PAGW en 'Dijkverlegging Paddenpol bij Zwolle-Olst': reservering Rijksbudget van € 4 mln. uit PAGW.
Doel: Het ontwikkelen van laag-dynamisch riviermilieu.
Onderbouwing: Maatregel met grote ecologische meerwaarde. Veel draagvlak en cofinanciering. Meekoppelen met HWBP-project voor het realiseren van de PAGW doelen in samenhang met IRM. Hiermee wordt het doel deels ingevuld.
- 3. Ecologische waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust.** Reservering Rijksbudget van € 8 mln. uit PAGW.
Doel: Om natuur en ecologische waterkwaliteit te verbeteren worden achteroevers, ondiepe oeverzones en voorzieningen voor vismigratie aangelegd.
Onderbouwing: Groot ecologisch potentieel, koppelkans met project versterking Friese IJsselmeerkust, draagvlak en cofinanciering.
- 4. Waddengebied: verzachten van de randen**

  - 2a. Realiseren PAGW doel bij dijkversterking Lauwersmeer-Vierhuizergat: reservering Rijksbudget van € 10 mln. uit PAGW.
Doel: Versterken natuurlijke dynamiek en ontwikkelen gradiënten land-water en zout-zoet, gecombineerd met waterveiligheid.
Onderbouwing: Grote meerwaarde ecologie, draagvlak in en ruime cofinanciering door regio, snelle start mogelijk: realisatie vanaf circa 2023.
  - 2b. Realiseren PAGW doel bij dijkversterking Koehool-Lauwersmeer: Reservering Rijksbudget van € 37,5 mln. uit PAGW.
Doel: ontwikkelen gradiënten land-water en zoet-zout, via middelen 1^e tranche bijgedragen aan verkenning.
Onderbouwing: Grote meerwaarde ecologie, uitvoering vanaf circa 2025.
Draagvlak in regio. Bij de verkenning dienen mogelijkheden voor een koppeling met Holwerd aan Zee te worden onderzocht.
- 5. Binnendijkse slibsedimentatie/Groote Polder, fase 1 (Eems-Dollard) –** reservering Rijksbudget van € 10 mln. uit PAGW.

Doel: Praktijkproeven om slib uit het water te verwijderen zodat de troebelheid afneemt.

Onderbouwing: Ecologische meerwaarde, veel draagvlak, onderdeel van Eems-Dollard (ED) 2050, regiobijdrage 'in kind'.

- 6. Noord-Hollandse Markermeerkust.** Reservering Rijksbudget van € 20 mln. uit PAGW.

Doel: Serie kleinschalige projecten voor zowel achteroevers als natuurvriendelijke ondiepe oeverzones en voorzieningen voor vismigratie. Versterkt bestaande natuurwaarden en bestaande recreatieve voorzieningen.

Onderbouwing: Groot ecologisch potentieel. Veel meekoppelkansen (sluit aan op het project 'Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam' (APRK) van de Provincie Noord-Holland), waardoor grote mate van cofinanciering.

- 7. Wieringerhoek.** Reservering Rijksbudget van € 37,5 mln. uit PAGW.

Doel: Aanleg onderwaterlandschap met moerasoevers en ondiep water en versterken van de ecologische verbindingen met Waddenzee en Wieringermeerpolder. Het aan te leggen onderwaterlandschap zorgt ook voor een zoet-zout-zonering die helpt voorkomen dat zoutwater de innamepunten voor landbouw en drinkwater bereikt.

Onderbouwing: zeer grote ecologische bijdrage. Snelle start mogelijk. Draagt ook bij aan zoetwatervoorziening landbouw en drinkwater. Veel kansen voor cofinanciering, maar nog geen concrete toezeggingen.

- 8. (Meerkosten) Getij Grevelingen:** Reservering Rijksbudget van max € 20 mln. uit PAGW.

Onderbouwing: De 20 miljoen euro is een reservering en bestaat uit de rijksmiddelen voor het aanvullend benodigd projectbudget van ongeveer € 9,5 mln. (vanwege extra eisen voor klimaatrobustheid en mitigatie N2000), kosten voor o.m. monitoring, beheer en onderhoud en aanvullende apparaatskosten voor de verlengde verkenning en planuitwerking. Bij de bepaling van het bedrag voor extra projectbudget (ongeveer € 9,5mln.) is uitgegaan van een begin volgend jaar af te spreken regionale bijdrage.

- 9. Bijdrage duurzame visserij IJsselmeer** Reservering Rijksbudget van € 1,25 mln. uit PAGW.

Hierover bent u geïnformeerd met Kamerstuk 27 625, nr. 476.

- 10. (MIRT) Onderzoek en Verkenningen vervolg** (€ 5 mln)

Onderbouwing: Het is de ambitie om na uitvoering van de maatregelen uit deze brief ook andere maatregelen uit de Verkenning uit te voeren. Voor een efficiënte uitvoering is het zinvol al in de tweede tranche te starten met de hiervoor nodige onderzoeken.

Tweede tranche PAGW: wat doen we nu nog niet:

- 11. Sedimentbeheer Westerschelde:** projectkosten € 40 mln.
Onderbouwing: Regio en rijk werken momenteel aan een langetermijnperspectief voor de natuurontwikkeling van de Westerschelde. Die is naar verwachting in 2021 klaar. Aansluitend worden met de regio de afspraken geconcretiseerd over de maatregelen voor herstel van de natuur en verbetering van de ecologische waterkwaliteit.
- 12. Maatregelen Beheerautoriteit Wadden**
Onderbouwing: Naar verwachting is eind 2020 het integraal beheerplan voor de Waddenzee gereed. Dan wordt duidelijk welke aanvullende beheermaatregelen eventueel nodig zijn, hoe betrokken partijen het werk verdelen en wie welk deel van de kosten draagt.
- 13. Zandsuppletie Galgeplaat:** projectkosten € 30 mln.
Onderbouwing: Momenteel wordt de eerste zandsuppletie uit de MIRT-Verkenning Zandhonger Oosterschelde uitgevoerd (zandsuppletie Roggeplaat). Een volgende suppletie - op de Galgeplaat - is voorzien na 2025. Evaluatie van het project Roggeplaat is een bouwsteen voor de planuitwerking voor Galgeplaat. Daarvan leren we waar, wanneer, hoe en hoeveel zand moet worden gesuppleerd.
- 14. Marker Wadden fase 2:** projectkosten € 90 mln.
Onderbouwing: Het succes van Markerwadden fase 1 vraagt om een vervolg. Toch kiezen we ervoor om eerst gelijkelijke overgangen tussen land en water te ontwikkelen (Oostvaardersoevers, Noord-Hollandse Markermeerkust) in plaats van via de aanleg van nieuw leefgebied zoals Markerwadden fase 2. Dit biedt de mogelijkheid om fase 1 te evalueren en met de uitkomsten hiervan de plannen voor fase 2 te optimaliseren.
- 15. Bestrijden erosie zomer- en winterbed grote rivieren.**
Onderbouwing: Integraal riviermanagement (IRM) is het kader waarbinnen we de uitvoering van projecten in het rivierengebied programmeren, ook voor het bestrijden van erosie. Het IRM is in ontwikkeling, de PAGW agendeert binnen IRM de opgave voor natuur en ecologische waterkwaliteit. Binnen lopende projecten, zoals het HWBP-programma, wordt - vooruitlopend op het IRM - reeds breder gekeken. De kansen bij projecten Dijkversterking Zwolle-Olst (Dijkverlegging Paddenpol) en Meanderende Maas zijn hiervan voorbeelden.
- 16. Getij Volkerak-Zoommeer:** (projectkosten € 110 mln.)
Onderbouwing: Het project Getij Volkerak-Zoommeer programmeren we niet voor de tweede tranche vanwege de verdeeldheid over het toekomstperspectief van een zout Volkerak Zoommeer met getij en de noodzaak om eerst de alternatieve zoetwatervoorziening te realiseren.